

ANAYAK GARA

IPUIÑA

ZAMAÑIPA ABADEAK EGIÑA

V
O

JAUBEDUNA DA

Euskeraz, bakizu,

ge ta **gi**, erderaz **gue** ta **gui** irakurten direan erara irakurten dira;

tx, erderazko **ch** legez;

f, erderazko **rr** legez;

ī, erderazko **ll** legez;

ta **x**, prantziatañen **ch** legez.

M. - 4082

R. 630

A.T.V.

660

ANAYAK GARA

IPUIÑA

ZAMAÑIPA ABADIAK

Dotriñako umeentzat egiña

BERMEO'N

GAUBEKA'REN IRARKOLAN

1929

Nihil obstat.

JOSEPHUS MICHAEL DE BARANDIARAN

Censor

Imprimi potest.

Victoriæ, 12 Octobris 1929.

JACOBUS VERASTEQUI,

Pro-vicarius generalis.

ANAYAK GARA

IPUIÑA

Patxitxun mutilko lagunak ez eukien iñoiz Patxitxu bako olgetarik.

Eta ikusirik ez zala eldu domeka-arátsalde atan elizara Patxitxu mutilko lagun ona, bere laguntxuen begi-begikoa, Dotriñara ta Erosariora jai-domeka guztietan etorten zan dotriña-ikaskle zintzoa, bere etxera joan zirean, ia zer jazoten ete yakon jakiten.

— ¿Zer dakazue, mutiltxuak? — itandu eutsien Patxitxun izekoak, euron deira urtenda.

— Ia Patxitxuk zer daukon, gaur arátsaldean Dotriñara ez Erosariora etori ez egiteko.

— Andik dala ta egon naz neu ba...

— ¿Ez ete dago oyan gero? — urten eban mutiltxuetaariko zařentxuenak.

— ¿Oyan osterá? ¿Zer dala ta? Bazkaldu bes-teetan lez egin dau, ta neuk ez aítak ezteutsagu igari ezer txarík daukonik.

— Ba nik ondo igari deútsat, urėan. Meza

nausi - ostean ezteusku olgetan lagundu gura izan ta... Orduan esan dot...

— Banoa etsean ete dagoan ikusten. Eta zuek itxaron or etse-aurean apur baten; etsean ezpadago, bere bila danok asteko... Jesus maitea, ¿zer ikusi bear ete dogu?

Ta auxe esanda, lañi bere lañi, Patxitxun gelarantz egin eban.

* * *

Ateko kisketari eskuko ikara andiaz eragin eutsan.

Ta atea zabalduaz batera, gorputza guztia ikara baten iminteko berba onek entzun zituzan, Patxitxu oyan ganean burua oitik kanpora atarata ikusten ebala:

— *Ezkondu gura dau baita bere... Zumeza Olandiaga Jaxintok... eñi onetan yayo ta... eñi beronetan bizi danak.....*

¡Ene Jainkoa! ¡Neure aita da au!.. Ora or egia izan da... Esan eustan aitatzuk berak... izeko Katalin ezkonduko dala laster, eta izeko Katalin ezkonduen dan egunean... berak beste izeko bañi bat ekañiko daula... Ta izeko bañia ekarteko izango dira onek deyunok... ¡Ene! ¡Zelangoa izango ete da izeko bañi orit.. ¡Ene! ¡Ene Jainkoa!

— ¡Ene Jainkoa! — esan eban Kataliñek be, bere lobatxu maitearen gorputza oitik bera jaus-ten asten zala ikusirik. — Ekazu, Jauna, bear dodan indañoa...

Ekazu, Jauna, bear dodan indaṇa...

Ta franku baten oyan auñera eldu, ta bere esku ikaratu bien ganean atrapau eban bere lobatxua... luñari iya deutsalala...

Ta izeko onaren besoetan itzartu zan Patxitxu, non egoan ezeziala.

— ¡Ene! ¿non nago ni? — esan eban oindiño ondo itzartu barik.

— Emen, edeña: zeure izekotxuren besoetan, —erantzun eutsan izekoak.

— Ta... ¿zer? ¿Zeu emen zagoz oindiño? ¿Auñekotsen? ¿Aitanean? ¡izekoa!..

Izekoak indar egin bear eban begietara etorkozan negar-arpuluak lotuteko. Ta indar egin ta guzti be, batzuk urten eutsien; ta bere lobatxua-ren arpegian bere arpegiko negar-malkoak mosuka ta laztanka legortuten zituzala, esan eutsan:

— ¡Ene Patxitxu! ¿Zer darabiltzu?.. ¿Zer daukazu, laztana? ¿Zer jazoten yatzu, edeña?

— Ezebez, izekoa.

— ¿Ezebez ta ainbeste zer?

— Ara, ba; amesetan egon naz ta...

— Ta ¿zek ekañi deutsuz oñek amesok, ba? Esan egia.

— Eztakit zek ekañi deustazan. Baña meza nausian... zeure deyunak entzun dodaz... eta gero... aitatxunak... eta zu, ezkonduen zarean egunean, bazoaz seguru emetik, Auñekotsetik... aitanetik... guretik... eta... izekoa...

— Baña ni joan-aren, beste izeko bat yator-tzu ta...

— Bai, baña, ¿zer izango da nigaz zeu barik... eta... beste izeko bategaz?

— Izekoa baño geyago izango dozu aitak ekañiko deutsun izeko baña.

— ¿Izekoa baño geyago?

— Bai; *ama*.

— ¡*Ama!* ¡*Ama...* bat izaten da! Ta *ama* izan neban andrea... il zan ta...

— Bai, lenengoa; baña ori beste ori bigañen ama izango dozu.

— ¿Ta amak lez artuko nau?.. Zeuk lez artuko banindu be,... enintzake asañe.

— Neuk baño obeto.

— Zuk baño obeto ezin nei iñok artu. Baña, zeuk diñozunetik, esan lei ondo artuko naula...

— Bai, laztana.

— ¡Tira, ba!

— ¡Tira, ba, Patxitxu! ¡Itxi alde batera alpe-
reko buruko miñok eta ames ganorabakook, eta joan poz-pozik zeure laguntxuakaz olgetan, or etse-auñean daukazuz begira ta!

— Banoa, ba.

— ¡Tira, ba! — bañero esanda, iñoizko mosurik gozoena ezari eutsan ezpantxuetan izeko onak bere lobatxu maiteari.

Ta au, bere izekoaren mosu gozo aren indañoak bultz eginda legez, ariñeketa baten joan zan, Kataliñen besoetatik, bere laguntxuen auñera.

Ta eurok lagun artuta, betiko euron olgeta-lekura, eliza-auñeko landara, joan zan.

Bidean yoyala, lagunakaz berba egin-beaña ez eukan tartetxuetan, bere buruari esaten eutsan, poza siñistu eziñik:

— ¿Emongo ete deust, ba, iñoiz izeko bañiak izeko Kataliñek gaur bertan emon deustan lango mosurik?

* * *

Ordu beteko olgeta-aldi gozoa bere laguntxuakaz eginda, poz-pozik biurtu zan Auñekotsera, bere etxera; berak nondik ezekiala, izeko baña ezaututeko bildura poz biurtuten ekiola.

Beti lez, abemarietakoak entzun ta lastertxuan sartu zan etxean; ta beti euki oi eban gogo onagaz apaldu-ostean, iñoizko ondoen egin eban lo, zabal-zabal, Zeruko aingeruak berari begira poz-pozik egoteko eran.

* * *

Beste *amar lo eginda* ikusi eban izeko baña ezaututeko eguna.

Erbestera joan yakon aitatu goizean goizetik, berari, lorik galerazo barik, loa baizen gozoa zan mosu andi-andi bat emonda; ta gaubean, izeko Kataliñen eztegora etoñiriko lagun guztiak euron etxeetara joan baño lenago, agertu ekion izeko bañiagaz... eta beste lagun bategaz.

¡Oi, bere poza andiagoa izateko, aitatu eta izeko bañiak beste lagun bat ekañen eurakaz!

¡Bere antzeko mutilko polit-polit bat!

Irurak etozan an erbestean, izeko bañiaren ta mutiltxu aren bizileku ordurartean izaniko etxean,

izeko bañiaren ta aitatzuren ezkontza - osteko eztegua eginda.

Patxitxuk, ¡jakiña zan!.. a mutikotxua ikusi ebanaz batera, nor zan jakin gura izan eban ta... aitatzuri itandu egin eutsan:

— Aitatzu, ¿nor da ori mutilkotxu ori?

Ta aitatzuk, mutilkotxu ekañi-bañiari mosu andi-andi bat emon ta gero, Patxiri, berari beste mosu bardin bat emonda, olantxe berba egin eutsan:

— Patxitxu, au... anaya eztok; baña anaitzako artu einke; ba beronen ama, eure izeko bañi au, eure ama ona izan zoanaren etse onetako ardurea artuten yatok.

Eta orduan, izeko bañiak, Patxitxuri berak be mosu andi-andi bat emon ta gero, mutilkotxu ekañi-bañiari beste mosu bardin bat emonda, esan eutsan oneri:

— Telestxu, euk be au berau... anaya eztok; baña anaitzako oinganik artu einke; ba beronen aitak, eure osaba bañi onek, eure aita ona zoanaren etsetik beronen etse onetara ekañi nayok, zeurok biok kristiñau onak lez azteko, lauron bizileku gaurganik yoagun etse maitegañi onetan.

— Olan dala, beroñeri, andrea, *izekoa* barik, *ama* deituko deitsat, — urten eutsan Patxitxuk urduri - urduri.

— Ta nik zure aitari, Patxitxu, *osabea* barik *aita* deitu bearko, — diño orduan Telestxuk.

Telestxun ama ta Patxitxun aita, berbalditxu

onek emoniko pozak biotzean ikututa, iya negar egin-beaŕean dagoz pozaren-pozez.

Ta Telestxun amak berak, Patxitxun ama baŕiak, negar malkoai iges eragiteko berbaldia amaituteaŕen, zer egin ezta kiala, Patxitxuri, beronek pozen-pozen entzun eikean itaunetxu au egiten deutso:

— ¿Dotriña asko ikasten... dok... Patxitxu?

— Alegiña egiten dot, ama.

— ¡Tirok ba! Biar asita, Jainkoak gura bayok, baukok laguna onegaz, Telestxugaz, astegunetan eskolarako, ta yai-egunetan, Mesa nausirako, Dotriñarako ta Erosariorako.

— ¡Au poza!.. Eztaukat orain beste tamalik geure izeko Katalin ta gaur ezautu dodan osaba baŕi au biar bayoakuzala yakitea baño.

— Eztoaz atarañoako urunera be ta, etoŕiko dira... zaŕitxu.

— Bai, Patxitxu, al bait zaŕien etoŕiko gara.

Poza sinistu-eziñik egoan Patxitxu onek gauzok entzunda.

Ta siñistu-eziñeko poz andi oŕegaz joan zan, aita-aman ta izeko-osaban atzetik, bere anai baŕi Telestxu eskutik daula, bein ordura-ezkero gertu egoan aŕaria jango eben maira.

* * *

Izeko-osabak goizetik ibili-beaŕa eukien biaramonean, euron eŕi baŕian mezea entzuteko, ta oŕetarako aŕari luzea egin barik al bait ariñen

atsedeten joatea ondo etorkielako, ez zan egote luzerik egin mayan.

Baña alan ta be, ta alkañeri zer-esan asko euki-añen be, Patxitxu ta Telestxu, aparria amaitu baño lenago, logureak geyago eginda, lo gozo-gozotan, alkañen ganera yausi zirean.

Ta alantxe lo gozo-gozotan dagozala,... oi batera eroan zituezan biok aitak eta amak: ordurartean Patxitxuna ta ordurik gora biona izango zan oira.

Ames gozo onik egingo eben aingerutxu biok alkañen ondotxuan.

* * *

Biaramonetan, Auñekotsetik eñiko meza nausira lau lagun joan zirean.

Patxitxu ta Telestxu ta Patxitxun ta Telestxun aita-amak.

Mutilkotxu biok, euron aita-aman auñetik ikustekoak yoyazan: biak neuñi bardiñekoak, biak alkañen antz andikoak eta biak alkañen ondotxutik, iya batak besteari deusala.

Ta baeukien mutilkotxuok zer-konteu alkañeri bidean.

Elizara eldurik, Patxitxuk Telestxu,... ize esan be ez!,... mutilkotxuentsako aulkietariko baten auñera eroan eban beragaz.

Ta antxe entzun eben meza nausia ta meza nausiko sermoya,... gizon askok oindiño ikasi barik daukien yaz edeñagaz.

* * *

Elizatik urten ebenean, an elizpean aurkitu

ebezan, eurok baño lenago urtetea gertauta, euron begira egozan mutilkotxu lagunak.

Eurotariko batek, Martzel-izeneko zañentxue-
nak, beingorako itandu eutsan Patxitxuri Teles-
txugaitik:

— ¿Au nor dok, mutil?

— ¡Nor izango yoat ba? ¡Anaya!— erantzun eutsan Patxitxuk.

— ¡Bai, zereko anaya! Lengusua izango dok.

— ¡Ez! ¡Anaya!

— ¿Eztok ba izeko bañiaren semea?

— ¡Ez! ¡Ama bañiarena! ¿Eztok, Telestxu?

— Bai, Patxitxu,— diño Telestxuk.

— Olan dala, anayak zarie.

— ¡Bai orixel,—erantzun eutsien biak batera.

— Ba gu... zeuron lagunak.

— Eta gu... zeuronak. ¿Eztok, Telestxu?

— Bai, Patxitxu, eurok gura badabe.

— ¿Eztogu gurako ba?,—diño e Martzelen lagunak.

— ¡Tira, ba, asi gaitezant!, — diño orduan Matzelek berak. ¡Ia, Eramontxu! Ataraik pelotea. Txulian-txulianka egin bear yoguk... ¡Buruan yo barik, lepora yaurfitera gero!

— Bai, ein bear dan lez,—diño Patxitxuk, bere txartestxua elizpeko age-adar batetik eske-
giten daula.

Eta landara urtenda, ekiñalean ekiten deustie txulian - txulianka, amabietako kanpai - yotea entzun-arte.

Orduan, eurokandik urén dagozan zañen on-dotxura yoan ta... eurokaz érezetan dabe *Anje-lus*-izeneko otoitza bere iru abemariakaz.

Ta au eginda,... bakotxa bere etxera.

Baña ez Martzelek itaune au Patxitxuri egin barik:

— Dotriñara be etoriko zarie... biok, ¿ezta?

— Bai, anai biok.

* * *

Martzeleri arátsalderartean agur eginda, Patxitxuri Telestxu abadeagana eroatea otu yakon.

Ain zuzen be, orduantxe urten eban abade jaunak elizatik.

Eta euron txapeltxuak polito-polito burutik kendu, ta badoaz beragana, ta badiñotso Patxitxuk:

— Jauna, ¿apunteko dau au Dotriñan? Gaur asita, Dotriñara ibili gura dau.

— ¡Ederto! ¿Zelan yaukok izena?

— Ba... Telestxu.

— ¿Ta abizena? ¿Apellidua?

— *Zumeza*, neuk lez. (Ta eztiño guzurik, alantxe dauko, suertez, euki be ta).

— ¿Lengusua dok?

— Lengusua baño geyao, jauna. ¡*Anaya!* Neure ama bañiaren semea da.

— Berau bañiz neure aita bañiarena, jauna, — urteten dau Telestxuk.

Eta biak batera diñotsie:

— ¡Anayak gara, jauna!

Ainbeste anai, anai izan gura-ezik bailegozan, txakur ta katu ikustea gertau ekion abade jaunak, mutilkotxu bion alkarén anai izan-gurea ikusiaz poztuta, igotzi gozo bana eurori burutxueta eginda, poz pozik diñotsie:

— ¡Tira, ba, olantxe urte askotan! Ta... ¡etoñi jai-domeka guztietan Dotriñara!.. Bakik ik, Patxitxu, urteko jai - domeka guztietan yatozan mutilko - neskatoai txartes bana ta gona bana emoten yeutsiedana;... ta ganera, geyen ikasten yoenai... Baña, entzuik: ¿zer ein deusak euk... igaz irabazi endun txartes politari?

— ¡Ene! —esan eban Patxitxuk esku biak bular bietara eroanda, soñean eztaukala ikusirik— elizpeko age-adar batetik eskegita itxi dot, jauna, bera loitu barik txulian-txulianka egiteko. Ta berori ikusi dodanean, berorék Telestxu Dotriñan apuntetako, berorégana biok etortea baño besterik ez yat otu ta...

— ¡Yantzi arin, ba, otzitu barik!

— Bai, jauna. Geratu beite ondo.

— Etoñi gero Dotriñara ta Erosariora ¡bietara!

— Bietara, bai, jauna,... anai biok.

— ¡Olantxe beti alkar anaitzat eukiko al dozuel, esan eban bere bañuan, eskuak alkareri emonda elizpera yoyazan mutilkotxu bioi begira.

Ta ikusirik Patxitxu, Telestxun eskua itxiaz batera elizpeko orma-ganera igon ta beingoan, age-adañetik arturiko txartesagaz, saltu bizkor baten jatsiten, iya eurok entzuteko eran esan eban:

¡Anayak gara, jauna!

— ¡Ta ez al zarie iñoiz be jausiko, aingeru-
txuok, pekatu astunean!

* * *

Etxera eldu zireanean, beingoan esan bear
izan eutsan Patxitxuk... eurok noiz etoriko...
atartean begira eukien ama maiteari:

— Ama, esan deusat abade jaunari Telestxu
Dotriñan apuntetako.

— Ta... ¿apelidua yakin dozu ba?

— ¡Enel Yakinda dao. ¡Zumeza! Anayak
izan-ezkero ba...

— Bai, alantxe... Zoaze orain... biok,...
semetxuak, or goiko soloan egongo da ta, aita-
gana,... esaten bazkaria gertu dagoala.

— Ta gero,... bazkal-ostean... ¡Dotriñara!...
¿Ezta, amatxu?

Ta au esanda, saltuka joan zirean mutilkotxu
biak aitagana, amak agindu eutsiena esaten,
amari begietatik urteten asi ekiozan negar-malko
gozoak ikusi barik.

Umeak eta zañak irakuñi bear daben
Dotriña-ipuin au
txakur bian (20 zentimoan) saltzen da

Ipuin beronen egilearen

Zaparradak eta, bañe - ipuindun liburu
euskalzale, bañezalea . . . 14 erlean.

Gora Begira, goi-usañeko olerkidun liburu
euskalzale, elizkoi, erikoya. 10 erlean.

Gramática Vasca . . . 20 erlean.

Manual del Vascófilo 10 erlean.

Conjugaciones Guipuzcoanas,
4 erlean.

BERMEO'N
GAUBEKA'REN IRAKOLAN
1929